

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 7 (21)

2023

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: право, серія: економіка, серія: педагогіка,
серія: техніка, серія: фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

З Україною

в серці!

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук із державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 7(21) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

**Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of Doctors of
Sciences in Public Administration»**

Public organization «Association of Scientists of Ukraine»

"Science and technology today"
*("Pedagogy" series, "Law" series, "Economics" series,
"Physical and mathematical sciences" series, "Technics" series)*

Issue № 7(21) 2023

Kiev – 2023

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2023. № 7(21) 2023. С. 516**

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 - Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)

Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 01.06.2023, № 1-2/6-23)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Артемчук Володимир Олександрович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України (Київ, Україна)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Волк Павло Павлович — доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету аеронавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дівізніук Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України" (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Квасніков Володимир Павлович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кузьмич Людмила Володимирівна - доктор технічних наук, головний науковий співробітник Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Куніцький Сергій Олегович - кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник науково-дослідної частини Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Лук'янчук Олександр Петрович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри будівельних, дорожніх, меліоративних, сільськогосподарських машин та обладнання Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Маджд Світлана Михайлівна - доктор технічних наук, професор, професор кафедри зеленої економіки та економіки природокористування Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Київ, Україна)
- Мануель Давид Массено - доцент відділу права та захисту даних, старший науковий співробітник і член координаційного комітету лабораторії UbiNET, запрошений член PDPC, член-консультант комісії цифрового права муніципальних адвокатських колегій Кампінаса та Прая-Гранде (Сан-Паулу), а також Комісії з інновацій, управління та технологій муніципальної адвокатської колегії Гуарульоса, коментатор IODA, почесний член IDEIA Institute, член Наукового комітету MICHHR, член EDEN, член-кореспондент RedNAC, член UMAU, член-кореспондент UBAU (Португалія)
- Микитин Тарас Миронович - кандидат технічних наук, завідувач кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмайльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Огієнко Микола Миколайович - кандидат технічних наук, професор кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Одарченко Роман Сергійович - завідувач кафедри телекомунікаційних та радіоелектронних систем Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Опанасенко Володимир Миколайович — доцент кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Охріменко (Жмурко) Тетяна Олександрівна - старший науковий співробітник кафедри комп'ютеризованих систем управління Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Поліщук Віталій Васильович — кандидат сільськогосподарських наук, завідувач відділу зрощення, відділення меліорації Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Стахова Анжеліка Петрівна — старший викладач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Федоренко Владислав Леонідович — доктор юридичних наук, професор, DrHb - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України ((Київ, Україна)
- Фесенко Андрій Олексійович - кандидат технічних наук, асистент кафедри кібербезпеки та захисту інформації Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (Київ, Україна)
- Черненко Варвара Петрівна - кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики і вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (Кременчук, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна - доктор економічних наук, професор, Академік економічних наук України, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Яцишин Андрій Васильович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України" (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2023

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2023

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Право»

Василець О.М., Сотник О.С.

*ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ В КОНТЕКСТІ ПРАВА ЄС*

11

Гаран О.В.

*ДО ПИТАННЯ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
СТАНДАРТІВ НА ФОРМУВАННЯ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМІВ
ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ*

23

Косінова Д.С., Діденко В.Ю.

*ДОКТРИНА «ЗНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ»: МІЖНАРОДНИЙ
ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД*

36

Майкут Х.В.

*ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОНОРСТВА ТА ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ЗА
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ*

50

Мисливий В.А.

*КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВОДІЯ ТРАНСПОРТНОГО
ЗАСОБУ ЗА ЗАЛИШЕННЯ ПОТЕРПІЛОГО В НЕБЕЗПЕЦІ*

61

Полуніна Л.В.

*СПЕЦІАЛЬНІ ТА НЕТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ КРИМІНАЛІСТИКИ: ЇХ
РЕАЛІЗАЦІЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВ ПОРУШЕНЬ*

74

Полуніна Л.В., Богданова В.А., Проскурня В.А.

*ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ І ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ НАКЛАДЕННЯ
АРЕШТУ НА КОРЕСПОНДЕНЦІЮ, ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З
КАНАЛІВ ЗВ'ЯЗКУ, ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ, ОГЛЯДУ І ВИЛУЧЕННЯ*

87

Полуніна Л.В., Шамрай О.В., Михалюк А.К.

*ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ
(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
КОНТРАБАНДИ*

96

Стрельченко О.Г., Плугатир М.В. 105
*ПРИРОДА ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
У СУЧАСНІЙ ДОКТРИНІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА*

Теліженко Л.В., Ткаченко О.А. 117
*ЕВТАНАЗІЯ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА: ЕТИКО-
ПРАВОВИЙ АСПЕКТ*

Черваньова Д.А., Туєва О.М. 129
*ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС ФІЗИЧНИХ ОСІБ В
МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ*

СЕРІЯ «Економіка»

Абрахманов Д.С., Рудич Л.В., Стеценко В.В. 139
*ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ПІСЛЯВОЄННІ ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ*

Дерев'янюк Т.А. 148
*ПИТАННЯ ВИМІРЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ*

Кириченко Ю.В., Зілінська А.С. 158
*ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА
МІСЦЕВОМУ РІВНІ*

Надкерничний І.В., Трапаїдзе С.М. 169
*РОЗВИТОК КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА
РЕГІОНУ*

Оринчак О.М. 183
*РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ*

Федосова В.Е. 196
*ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ
ПОЛІТИКИ У РАМКАХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ*

**Шаповалов В.О., Рудич Л.В., Стеценко В.В., Тужилкіна О.В.,
Костишина А.І.** 204
*ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДЕМОГРАФІЧНОГО АНАЛІЗУ
НАСЕЛЕННЯ*

СЕРІЯ «Педагогіка»

Honcharuk V.V., Dekarchuk S.O., Liulenko S.O., Pliushch V.M., Kazak Yu.Yu., Poshtaruk L.I. 217

DISTANCE EDUCATION IN UKRAINE: CURRENT DEVELOPMENT PROSPECTS

Kalinichenko Ye.V., Adamchuk M.V., Tomchakovsky G.G., Koliesnik O.V., Oberto Santana L.Eu. 230

GEOGEBRA FOR NAVIGATION PURPOSES: THEORY AND APPLICATION

Алексеева М.І., Іслямова К.С. 244

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Боднарчук О.В., Стецьків А.О., Дмитрів А.М. 254

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЧНА ХІМІЯ» В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ВИПРОБУВАННЯ

Бондарович О.П., Богданов М.В. 263

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Гайович Г.В., Дишкант О.В., Бабійчук І.В., Романюк Н.М. 272

ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Гнатик К.Б., Фодор К.Й. 284

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кернас А.В. 296

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРЕКЦІЇ ПЕРЕДСТАРТОВИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ЄДИНОБОРЦІВ

Кміть О.В. 312

КЕЙСОВА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

- Колісник О.Л., Бурдюг О.В., Зарицька А.І.** 322
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ» В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ВІЙСЬКОВИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ
- Колмакова В.О., Терещук С.І., Шаров С.В.** 334
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ GOOGLE WORKSPACE FOR EDUCATION У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ
- Коновальчук І.М., Вишнівська Н.В., Прошкуратова Т.С., Кобаль В.І., Саєнко Ю.О.** 348
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
- Кривонос О.М., Яценко О.І., Яценко О.С.** 360
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СКРІНКАСТИНГУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «КОМП'ЮТЕРНІ МЕРЕЖІ»
- Кузьменко Ю.А., Валюкевич Т.В., Шевченко І.Ю.** 373
ГРАНТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ФАНДРЕЙЗИНГ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Люленко С.О., Гончарук В.В., Подзерей Р.В., Декарчук М.В.** 383
СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ГОЛОВНОЇ ПЕРЕДУМОВИ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ
- Мішенюк Р.М., Глухманюк О.В.** 394
ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ПРЕДСТАВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ
- Могильна Ю.І.** 403
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ШЛЯХОМ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ
- Носаченко Т.Б., Шпитальова О.В.** 412
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

Поліщук Н.М., Ільченко С.С.*ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ*

424

Прокопова О.П., Колінчук Р.В.*ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ НАСТРОЇВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ*

434

Рижиков В.С., Горячева К.С.*ОБґРУНТУВАННЯ ЗМІСТУ І СТРУКТУРИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТНИХ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ В СТРУКТУРІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ*

450

Садовий Я.С.*АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПОБУДОВИ УЗАГАЛЬНЕНИХ СУФІКСНИХ ДЕРЕВ*

461

Стратан-Артишкова Т.Б.*ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА*

476

Чернякова О.І.*ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ*

485

Шубіна О.П.*МОДЕЛЬ STEM-ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СТРАТЕГІЇ, СТРУКТУРА, НАПРЯМИ ТА ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ*

495

СЕРІЯ « Фізико-математичні науки »**Арнаутов А.Г.***НЕСПОДІВАНІ ВЛАСТИВОСТІ ПРОМЕНІВ СВІТЛА, ЗАЛОМЛЕНИХ ПРИЗМОЮ, АБО ДЕ ТОЧКА ПОЧАТКУ ДИСПЕРСІЇ (повідомлення друге)*

506

УДК 378.147.091:78 (045)

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7\(21\)-476-484](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7(21)-476-484)

Стратан-Артишкова Тетяна Борисівна професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри мистецької освіти, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Внниченка, вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький, 25000, тел.: (099) 714-43-77, <https://orcid.org/0000-0001-5507-1832>

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. Сучасне суспільство потребує компетентних, інтелектуально-креативних фахівців, здатних спрямувати свій творчий потенціал на розвиток духовної особистості, її мислення, культуру художнього сприйняття, авторську спроможність. У зв'язку з цим, проблема творчої особистості і творчої діяльності набуває особливого значення у процесі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Розкриття суті поняття «творчість», що містить у собі всю ємність і багатовекторність конкретно-специфічних виявів творчості у різних галузях, видах і формах соціальної діяльності людини, його зв'язку із поняттями «креативність» і «виконавство», дало змогу констатувати, що творчо-виконавська діяльність майбутнього викладача музичного мистецтва є основою реалізації творчого потенціалу, самовираження, самоактуалізації і самореалізації особистості майбутнього фахівця у різних її видах. Теоретичний аналіз особливостей творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва дав змогу виокремити композиторсько-виконавську діяльність як важливий компонент творчо-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Саме композиторсько-виконавська діяльність, що спрямовується на розвиток особистості, здатної реалізувати набутий художньо-інтерпретаційний досвід у власній творчості, є результатом і вершиною творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Композиторсько-виконавська творчість є самостійною, однак тісно зв'язана з фаховими дисциплінами (музично-виконавськими, вокально-хоровими, практично-методичними, науково-дослідними) при збереженні їх автономності, класичності й традиційності й водночас передбачає реконструкцію й оновлення змісту професійної підготовки фахівців, котрі здатні виховати людину культури і є носіями національного мистецтва і культури.

У процесі композиторсько-виконавської творчості розкривається особистісний потенціал майбутнього фахівця, його універсальні метакультурні якості, що уможлиблює забезпечення успішності, продуктивності, результативності, актуальності, адаптативності фахівця у різних сферах життєтворчості і майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: творчість, креативність, виконавство, композиторсько-виконавська діяльність, майбутній викладач музичного мистецтва.

Stratan-Artyshkova Tetyana Borysivna Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, professor of the Department of Art Education, Volodymyr Vnnichenko Central Ukrainian State University, Shevchenko St., 1, Kropyvnytskyi, 25000, tel.: (099) 714-43-77, <https://orcid.org/0000-0001-5507-1832>

FEATURES OF THE CREATIVE AND PERFORMANCE TRAINING OF THE FUTURE MUSIC TEACHER

Abstract. Modern society needs competent, intellectually creative specialists who are able to direct their creative potential to the development of the spiritual personality, its thinking, the culture of artistic perception, and the author's ability. In this regard, the problem of creative personality and creative activity acquires special importance in the process of professional training of the future music teacher.

Revealing the essence of the concept of "creativity", which contains all the capacity and multi-vector nature of specific and specific manifestations of creativity in various fields, types and forms of human social activity, its connection with the concepts of «creativity» and «performance», made it possible to state that the creative and performing activity of the future teacher of musical art is the basis for the realization of creative potential, self-expression, self-actualization and self-realization of the personality of the future specialist in various forms

The theoretical analysis of the peculiarities of the creative and performing training of the future teacher of musical art made it possible to single out compositional and performing activity as an important component of the creative and performing training of the future teacher of musical art. It is compositional and performing activity aimed at the development of a personality capable of realizing the acquired artistic and interpretative experience in one's own work, which is the result and the pinnacle of the creative and performing training of a future music teacher.

Composer-performer creativity is independent, but closely related to professional disciplines (musical-performing, vocal-choral, practical-methodical, scientific-research) while preserving their autonomy, classicism and traditionality, and at the same time involves the reconstruction and updating of the content of professional training of specialists, who are able to educate a person of culture and are carriers of national art and culture.

It is revealed in the process of compositional and performing creativity the personal potential of the future specialist, his universal metacultural qualities, which make it possible to ensure success, productivity, effectiveness, relevance, adaptability of the specialist in various spheres of life creation and future professional activity.

Keywords: creativity, performance, compositional and performing activity, future teacher of musical art.

Постановка проблеми. Творчість є духовною вершиною, життєвою цінністю, найвищим суспільним виявом людини, спрямовується на перетворення навколишнього світу й власного «Я», передбачає привласнення соціального досвіду, прилучення до життя суспільства, поглиблення змісту оригінально-індивідуального ціннісного внеску, що збагачує це життя.

Творчість все більше стає характерною рисою фахівців різних напрямів професійної підготовки і спеціальностей, особливо фахівців музичного мистецтва. Професія викладача музичного мистецтва за своєю сутністю є творчою і ґрунтується на діалектичній взаємодії творчості, художнього пізнання та мислення. Настанова на творчість у мистецькій педагогіці є основним гаслом, оскільки творчий розвиток молоді є найважливішою проблемою закладів освіти.

Багатогранна діяльність викладача музичного мистецтва вимагає освіченості, ерудованості, інтелектуальності, здатності бути особистістю у високому розумінні цього слова, зі сформованим художнім світоглядом, поглядами, переконаннями, уявою, бути справжнім творцем, здатним опанувати цінності культури, розкривати й реалізовувати свій духовний потенціал у різних видах мистецької творчості.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Сучасними вітчизняними науковцями, педагогами-практиками зроблено значний внесок у теорію та практику професійної освіти. Наукові засади формування творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва обґрунтовуються в наукових працях О. Єременко, Н. Гуральник, К. Завалко, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, В. Орлова, Г. Падалки, Л. Паньків, А. Растригіної, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Шевцової, О. Щолокової та ін.

Аналіз науково-педагогічних джерел засвідчує відсутність фундаментальних досліджень, у яких було би обґрунтовано теоретичні і методичні основи творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва в системі вищої педагогічної освіти, спрямування змістово-процесуальних характеристик та перенесення акцентів вивчення фахових предметів з традиційно-предметної спрямованості на творчий розвиток і саморозвиток майбутніх викладачів музичного мистецтва.

Мета статті – розкрити сутність та особливості творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва

Виклад основного матеріалу. Психологія творчості, досліджуючи процес, психологічний «механізм» здійснення акту творчості, визначає творчість як діяльність, кінцевим результатом якої є створення нових матеріальних і духовних цінностей.

Творчість – це показник цивілізованості, гуманності, активності й прогресу, родова й атрибутивна сутність особистості, особистісні внески, що втілюються у соціальне середовище, знаходження «простору» для творчого самовираження і самореалізації, самопроєктування в минуле і майбутнє.

Творчість невіддільна від свободи. Це цілком стосується й діяльності майбутнього викладача музичного мистецтва, адже справжня свобода вчителя можлива лише за умови осягнення ним авторського задуму свідомо обраної програми чи методичної концепції, розуміння їх сутності й змістовної логіки [1, С. 185].

У творчій діяльності виявляється власне, практичне ставлення до світу, втілення власної філософії, накладання на об'єкт діяльності відбитка своєї неповторності. Отже, набуло поширення трактування творчості як оригінального, нестандартного розв'язання проблеми, під час якого активізуються всі психічні пізнавальні процеси, в яких приховані величезні потенційні можливості особистості.

Не викликає сумніву, що ці характеристики виявляються й у творчо-виконавській діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Про це йдеться у працях І. Кевішаса, В. Орлова, М. Ржецького, О. Ростовського, О. Рудницької та ін. Самовираження у творчості автори визначають, як один з найбільш дієвих засобів розширення можливостей для становлення й розвитку свободи особистості [2, С. 146]; прямий шлях до суб'єктності [3, С. 28].

Творчість тісно пов'язана із креативністю. Визначаючи креативність як особистісну категорію, що ґрунтується на виявленні взаємозв'язків психічних явищ, які найбільш суттєво відображають творчі риси особистості, як комплексно-інтеграційну особистісну категорію, психологи характеризують її такими ознаками: творчість та творча індивідуальність як загальне і особливе; широта категоризації, асоціативного ряду; швидкість, гнучкість і оригінальність мислення (Дж. Гілфорд); вивільнення творчих здібностей, емоційне здоров'я як продукт творчого самовираження, тотожність понять «самоактуалізація» та «креативність» стосовно особистості (А. Маслоу).

Важливими є висновки О. Комаровської про те, що «креативність як стан постійної готовності діяти, реалізуючи задум і залучаючи органічні для митця засоби вираження, є детермінантою творчого процесу, в якому духовна сфера наче виходить назовні, слугуючи поштовхом для прояву внутрішнього

ресурсу (здібностей) і наче посилаючи імпульси тим, хто сприймає та інтерпретує створений митцем твір» [4, С. 7].

Акцентуючи увагу на розвитку творчої особистості в процесі активного оволодіння нею різноманітними видами творчої діяльності, педагоги-музиканти вказують на значущість її зворотного зв'язку й впливу на особистісний розвиток, зокрема, на розвиток творчо-індивідуальної неповторності, самобутності, здатності до художньо-комунікативного діалогу [5].

У сфері музичного мистецтва творчість – це органічне начало, основа всіх інтонаційних практик, які охоплює система художньої діяльності. Основою цієї системи є триада – композитор-виконавець-слухач, музична діяльність яких розрізняється за змістом, матеріалом і формою творчості, є конкретним способом вираження творчої дії, спрямованої на створення музичного твору, його виконання і сприйняття.

Музичний твір, який можна порівняти із живим організмом, – від його народження (задум та художня ідея композитора) до самостійного об'єктивного існування (інтерпретація, осмислення, критичне судження, оцінка), є цілісною інформаційною системою. Основне завдання автора – залучити суб'єкта сприйняття у процес співтворчості. Через співтворчість як певний спосіб діалогового спілкування здійснюється діалогічність свідомостей, розуміння іншого як самого себе, переживання «духу» музичного твору.

У такій творчій діяльності яскраво виявляється креативна активність людини, що має культурогенний характер. Так, у просторі художньої культури функціонують смисли, ейдоси, які вступають у глибинний зв'язок із внутрішнім світом людини, актуалізуючи й стимулюючи її духовно-творчий потенціал. Така принципова незавершеність художнього твору, його семантична відкритість передбачає спів-творчість з автором, характеризується граничною відкритістю до індивідуальних інтерпретацій. Поліваріантність творчих тлумачень та індивідуальних реакцій в процесі сприйняття-пізнання художнього образу уможливають визначення смислової конкретизації твору суб'єктом сприйняття як співтворчість. Суб'єкт художньо-діалогової взаємодії, використовуючи власний індивідуально-інтелектуальний, індивідуально-емоційний досвід художнього сприйняття, проникає в образний світ твору, осягає його світоглядний контекст, створюючи власну версію розуміння текстуального значення.

У процесі творчо-виконавської діяльності реалізується особистісна креативність студента, яка, з одного боку, як суб'єктивна детермінанта творчості є її мотиваційною основою, а з іншого, як об'єктивна детермінанта творчості, розвивається й формується відповідно до особливостей та умов здійснення цієї діяльності, поступово досягаючи власної духовної вершини майбутнім учителем музичного мистецтва. Тому важливо знайти способи

розкриття творчого потенціалу майбутнього фахівця, «розбудити» потребу і знайти способи реалізації цієї потреби у самовираженні. Здійснити це цілком можливо на основі пошуку музично-творчих рішень і їх матеріалізації у «композиторстві» як ключовому виді діяльності у творчій самореалізації і самовираженні.

Така спрямованість на композиторсько-виконавську діяльність змінює позицію майбутнього вчителя не тільки як виконавця (інструменталіста, вокаліста, диригента), а й посилює його роль як учителя-композитора, вчителя-творця, розвиває потенційно-творче мислення, сприяє його прагненню до самовдосконалення, розвитку професійних якостей, бажанню виконати й оприлюднити власні твори.

Розкриваючи художній образ, виконавець привносить у художній образ свої переживання і співпереживання, видозмінюючи тим самим авторську інформацію, намагається її переосмислити, трансформує, бере участь у художній творчості, конкретизує, доповнює створені та втілені автором образи музичного твору, тобто є співторцем.

Музичний талант композитора містить і виконавську обдарованість, тоді як композиторські здібності виявляються у створенні музики (композиції, імпровізації). Отже, цілісна природа музичного таланту, невід'ємними компонентами якої є композиторська і виконавська обдарованість, найбільш повно розкривається у поєднанні в одній особі композитора і виконавця.

І незалежно від того, розкриються майбутні фахівці музичного мистецтва у майбутній діяльності як композитори, чи виконавці, чи досягнуть високого рівня концертно-виконавської зрілості, реалізація можливостей у композиторсько-виконавській діяльності допоможе їм еволюціонувати й інтенсивно творчо виявитись у їхній професійній діяльності.

Отже, музичне виконавство є, безперечно, творчим процесом, а «творчість» передбачає створення нової продукції і не існує без виконавства. Але в контексті нашого дослідження поняття «творчо-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва» набуває значущості та інноваційності, оскільки ґрунтується не тільки на здатності творчо сприймати, виконувати та інтерпретувати музичні твори (інструментальні, вокальні, хорові), самовиражатися у виконавській діяльності, а й передбачає здатність майбутніх учителів до самотворчості, бути водночас автором і виконавцем власного твору. Тому у творчо-виконавській діяльності особливого значення набувають такі види творчості, як композиція та імпровізація, що плідно впливають на розвиток всього комплексу музичних здібностей, музично-образного мислення, сприяють ефективності процесу засвоєння знань, формуванню вмінь і навичок, необхідних і музиканту-фахівцю, і вчителю музичного мистецтва у їх професійній діяльності. Отже, у структурі творчо-виконавської діяльності виокремлюємо композиторсько-виконавську

діяльність. Оптимальна цінність цієї діяльності досягається у тому разі, коли композитор і виконавець «зливаються» воедино, тобто композитор є водночас інтерпретатором своєї музики.

Він (інтерпретатор) виконує дуже відповідальну роль в комунікативному процесі композитор – виконавець – слухач (аудиторія). Зазначимо, що ця схема-тріада фіксує остаточний результат диференціації видів музичної творчості, що склався у європейській культурі Нового часу й свідчить про структуру художньо-творчого спілкування.

Тісний зв'язок між творенням і виконанням музики, композитором і виконавцем, функції яких часто поєднувались (композиторська діяльність виконавця і виконавська діяльність композитора) зумовлюються самою художньою практикою, системою виховання і навчання музиканта, нерозривним зв'язком композиторського і виконавського таланту.

Шлях до «композиторства» пролягає у тріаді взаємодіючих і взаємозумовлених понять «сприйняття-виконання-творення» у їх логічній послідовності, що передбачає наявність складних взаємозв'язків, які ґрунтуються на художній інтерпретації, здатності творчо осмислювати зміст художніх творів, під впливом яких «безпосередні почуття переходять в естетичні, духовні, етичні уявлення суб'єкта як ціннісний акт осягнення світу та самопізнання власної індивідуальної сутності» [6, С. 98].

Слушними є твердження Г. Падалки про те, що *пізнання мистецьких явищ, їх інтерпретація і творення* – основні проблеми розвитку мистецької освіти, підкреслює Г. Падалка, «оскільки зміст освіти реалізується не стільки у знаннєвій, скільки в діяльнісній формі» [7, С. 72].

Варіантом «композиторства» є мистецтво імпровізації, яка в епоху бароко і класицизму, спираючись на традиції ренесансного мистецтва, була хранителем пам'яті про одвічну цілісність творчості як феномена, про первісний синкретичний характер творчого процесу, в якому імпровізатор – це творець музики і виконавець в одній особі, а створення музики та її звукова реалізація становлять нероздільну єдність. Імпровізація, як «мистецтво мислити і виконувати музику одночасно», є процесом, що передбачає здатність до композиторського творення й інтерпретації, творчого мислення, уваги, самостійності, спонтанний вияв своїх почуттів, несподіваність, непередбачуваність, а отже, і її непередбачуваність. Саме ці характеристики споріднюють імпровізацію із самоактуалізацією і, у такий спосіб, спонукають до творчої самоактуалізації і самовдосконалення автора-виконавця.

Основи композиторської техніки закладаються у всіх фахових дисциплінах, розвиваються і формуються у процесі цілеспрямованої навчально-творчої діяльності у її специфічних формах (композиція, імпровізація, творче музикування). Особливістю цих креативних якостей є те, що вони є точкою перетину різних видів художнього мислення, зокрема,

історико-стильового, інтонаційного, інтерпретаційного, наближають навчання до художньої практики. Широкі можливості у цьому плані надають музично-теоретичні дисципліни, зокрема «Історія музичного мистецтва», «Теорія музики та сольфеджіо», «Гармонія», «Аналіз музичних творів», «Поліфонія», «Акомпанемент та імпровізація», «Основи музичної композиції», «Основи композиторської майстерності» за умов тісного зв'язку з предметами музично-виконавського і практично-методичного циклів.

Висновки. Теоретичний аналіз особливостей творчо-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва, розкриття суті понять «творчість», «креативність», «виконавство» уможливило виокремити композиторсько-виконавську діяльність як важливий компонент творчо-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Композиторсько-виконавська діяльність спрямовується на розвиток особистості, здатної реалізувати набутий художньо-інтерпретаційний досвід у власній діяльності, є результатом і вершиною творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Література:

1. Ростовский О. Я. Теория і методика музичної освіти : Навч.-метод. посібник. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2011. 640 с.
2. Кевішас І. Становлення музичної культури школяра. Кіровоград, 2008. 287 с.
3. Орлов В. Ф. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін: навч.-метод. посіб. / В. Ф. Орлов, О. О. Фурса, О. В. Баніт. К. : Едельвейс, 2012. 272 с.
4. Комаровська О. Духовна сфера особистості в контексті художньої обдарованості/ Теорія і методика мистецької освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. //Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» 25–27 квітня 2013 року. Київ, 2013. Вип. 14 (19), Ч. 1. С. 6–10.
5. Шевцова О.Б. Художньо-діалогова взаємодія у формуванні музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Theoretical and practical aspects of modern scientific research: збірник наукових праць «ЛОГОС» з матеріалами I Міжнародної науково-практичної конференції (Т.2), м. Сеул, 30 квітня 2021 р. Вінниця-Сеул: Європейська наукова платформа, Case Co., Ltd., 2021. 230с. С.107–109.
6. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
7. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика мистецьких дисциплін : [навч. посіб.]. К. : Освіта України, 2008. 274 с.

References:

1. Rostovs'kyu O. YA. (2011). Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity : Navch.-metod. posibnyk. Ternopil' : Navchal'na knyha. Bohdan, 640 [in Ukrainian].
2. Kevishas I. (2008). Stanovlennya muzychnoyi kul'tury shkolyara. Kirovohrad, 287 [in Ukrainian].
3. Orlov V. F. (2012). Pedahohichna maysternist' vykladacha mystets'kykh dystsyplin : navch.-metod. posib. / V. F. Orlov, O. O. Fursa, O. V. Banit. K. : Edel'veys, 272 [in Ukrainian].

4. Komarova O. (2013). Dukhovna sfera osobystosti v konteksti khudozhn'oyi obdarovanosti / Teoriya i metodyka mystets'koyi osvity. Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14. //Materialy V Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Humanistychni oryentyry mystets'koyi osvity» 25–27 kvitnya 2013 roku. Kyiv, Vyp. 14 (19), CH. 1. S. 6–10 [in Ukrainian].

5. Shevtsova O.B. (2021). *Khudozhn'o-dialohova vzayemodiya u formuvanni muzychno-vykonavs'koyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva.* /Theoretical and practical aspects of modern scientific research: collection of scientific works "ΛΟΓΟΣ" with materials of the 1st International Scientific and Practical Conference (Vol. 2), Seoul, April 30, 2021. Vinnytsia-Seoul: European Scientific Platform, Case Co., Ltd., 230 S. 107–109 [in Ukrainian].

6. Rudnyts'ka O. P. (2005). Pedahohika zahal'na ta mystets'ka : navch. posib. Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan, 360 [in Ukrainian].

7. Padalka H. M. (2008). Pedahohika mystetstva : teoriya i metodyka mystets'kykh dystsyplin : [navch. posib.]. K. : Osvita Ukrayiny, 274 [in Ukrainian].